

17.8.2011

KIRKONKIRJOJEN TUTKIMUSKÄYTÄNTEET 1.9.2011 LÄHTIEN

Arkistolaitos uudistaa hallussaan olevien sata vuotta vanhojen ja sitä nuorempien kirkonkirjojen lupakäytäntöjä tavoitteenaan tietoturvan parantaminen. Uudistus ei koske ainoastaan sukututkijoita vaan kaikkia asiakkaita riippumatta tutkimustarkoituksesta. Syyskuun alusta lukien vanhat käyttöluvut eivät ole enää voimassa, vaan jokaisen asiakkaan on haettava uusi lupa. Myös Digitaaliarkiston vierailijatunnukset raukeavat. Kirkonkirjat annetaan jatkossa käyttöön digitaalisina tiedostoina aina, kun se on mahdollista. Digitaaliarkistosta saadaan tarvittaessa tarkat tiedot siitä, mitä asiakirjoja asiakas on käyttänyt.

Asiakirjat joita uudistus koskee

Käytäntö koskee sata vuotta vanhoja ja sitä nuorempia seurakuntien kirkonkirjoja sekä siviilirekistereitä lukuun ottamatta kuolleiden luetteloita, joiden salassapitoaika on viisikymmentä vuotta. Sata vuotta nuoremmat digitoidut kirkonkirjat ja siviilirekisterit ovat käytettävissä kaikissa arkistolaitoksen yksiköissä eli Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen tutkijasaleissa ja niistä on erillinen luettelo Digitaaliarkiston etusivulla ja tutkijasalien ilmoitustauluilla. Lisäksi sata vuotta nuorempia väestörekisteriasiakirjoja on käytettävissä arkistolaitoksen eri yksiköissä seurakuntien tallettamina mikrofilmeinä tai alkuperäisinä asiakirjoina.

Tarkennettua lupakäytäntöä sovelletaan seuraaviin arkistolaitoksessa käytettävissä oleviin sata vuotta vanhoja ja sitä nuorempia tietoja sisältäviin aineistoryhmiin:

1. *Luovutetun alueen kirkonkirjat ja siviilirekisterit*, joihin luetaan

- Neuvostoliitolle talvi- ja jatkosodan päättäneissä rauhanteoissa vuosina 1940 ja 1944 luovutettujen alueiden luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien kirkonkirjat (mukaan lukien luterilainen Inkerin pakolaisseurakunta)
- ortodoksisen kirkon viranomaisten, kuten Karjalan pakolaisten kirkollisten asiain hoitajan kirkonkirjat
- Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden siviilirekisterit.

2. *Muiden seurakuntien kirkonkirjat*, joihin luetaan

- nykyisen Suomen alueella toimivien evankelis-luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien mikrofilmien käyttökappaleet (kortit ja rullat), joita on talletettuina eri yksiköissä ja käytettävissä kyseisten yksiköiden tutkijasaleissa.
- digitoidut seurakuntien kirkonkirjat, joita on mm. sotilasseurakunnista ja Inkerin seurakunnista

3. Muut väestörekisteriasiakirjat

- Muiden rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien väestörekisteriasiakirjat
- Muut siviilirekisterit

Uusi tarkennettu lupamenettely ei siis koske henkikirjoja.

Käyttöluvan hakeminen

Käyttölupa haetaan erillisellä käyttölupahakemuslomakkeella (Käyttölupahakemus 100 vuotta vanhojen ja sitä nuorempien väestörekisteriasiakirjojen käyttöön tutkijasalissa) ja sen liitelomakkeella (Selvitys tutkimushankkeesta.) Liitelomakkeen voi korvata vastaavat tiedot sisältävä tutkimussuunnitelma tai rekisteriseloste.

Käyttölupa haetaan aineistoryhmittäin seuraavasti:

1. Luovutetun alueen väestörekisteriasiakirjat (kirkonkirjat ja siviilirekisterit)
2. Muiden seurakuntien väestörekisteriasiakirjat (kirkonkirjat)
3. Muut väestörekisteriasiakirjat.

Käyttölupaa ei siis haeta yksittäisiin seurakuntiin. Samalla käyttölupalomakkeella voidaan hakea lupaa useisiin aineistoryhmiin, mikäli se on tutkimushankkeen kannalta perusteltua.

Käyttölupa on tutkimushankekohtainen. Tutkimushankkeella tarkoitetaan määriteltyä ja rajattua tutkimusta, jossa käytetään lähteenä sata vuotta vanhoja tai sitä nuorempia kirkonkirjoja tai siviilirekistereitä. Tutkijalla voi olla samaan aikaan tai peräkkäin käynnissä useampia tutkimushankkeita. Esimerkiksi sukututkija voi tutkia kahta eri sukua. Isoisän suku on kotoisin luovutetulta alueelta ja isoäidin suku Satakunnasta. Tällöin kyse on kahdesta eri tutkimushankkeesta, joihin tarvitaan erilliset luvat.

Kun asiakas hakee ensimmäistä kertaa lupaa kirkonkirjojen käyttöön tiettyä tutkimushanketta varten, toimittaa hän lupahakemuksen viikkoa ennen aiottua asiointikäyntiä arkistolaitoksen keskitettyyn kirjaamoon (Mikkelin maakunta-arkisto/Kirjaamo, PL 2, 50101 Mikkeli), arkisto@narc.fi, fax (015) 321 3157) tai asioimaansa arkistolaitoksen toimipisteeseen. Näin varmistetaan, että aineistot ovat varmasti käytettävissä asiointikäynnillä. Välittömästi asiointikäynnin yhteydessä asiakas voi saada luvan niihin aineistoihin, joihin arkistolaitoksen yksikkö, jossa hän asioi, myöntää käyttöluvan. Suositeltavin tapa on kuitenkin hoitaa lupa-asia ennakkoon, koska kaikissa tilanteissa luvan käsittelyä odottaessa ei voida taata.

Kun asiakas haluaa käyttää samaa tutkimushanketta varten uutta väestörekisteriasiakirjojen aineistoryhmää (esimerkiksi tutkimus siirtyy luovutetusta Karjalasta nykyisen Suomen alueelle seurakuntaan, joka on tallettanut mikrofilmien käyttökappaleet johonkin maakunta-arkistoon), hänen tulee täyttää käyttölupahakemus, mutta häntä ei enää vaadita täyttämään liitelomaketta. Tällä menettelyllä tarkistetaan, että tutkimushanke, johon ensikertainen käyttölupa on myönnetty, on edelleen käynnissä.

Kun tutkimushanke päättyy ja/tai uusi alkaa, asiakkaan on haettava uusi ensikertainen käyttölupa ja annettava selvitys uudesta tutkimushankkeesta käyttölupalomakkeen liitteenä.

Käyttöluvan myöntäminen

Käyttöluvan myöntää se arkistolaitoksen yksikkö, jonka hallussa alkuperäinen väestörekisteriaineisto tai mikrofilmit ovat. Luvan myöntävä yksikkö arvioi, onko sillä perusteita myöntää oikeus asiakirjojen omatoimiseen tutkimukseen ja jos näin on, hakemukseen annetaan myönteinen päätös. Päätöksestä ilmoitetaan asiakkaalle.

Myönnetty lupahakemus on voimassa tutkimushankkeen keston ajan, kuitenkin enintään kolme vuotta.

Mikäli tutkittavat aineistot ovat digitaalisessa muodossa, asiakkaalle luodaan Digitaaliarkistoon vierailijatunnus. Nykyisin voimassaolevat kirkonkirjoja koskevat tunnukset poistetaan 31.8.2011 lukien.

Vierailijatunnus on asiakaskohtainen eli asiakkaalla voi jo olla vierailijatunnus aikaisemman tutkimushankkeen perusteella. Vierailijatunnuksen voimassaoloaika on 12 kk. Voimassaolevan käyttöluvan ajan vierailijatunnuksen voimassaoloaika voidaan jatkaa suullisesta pyynnöstä.

Kielteinen päätös

Jos arkistolaitoksen yksikkö katsoo, ettei asiakkaalle voida antaa lupaa omatoimiseen tutkimukseen, se tekee kielteisen päätöksen, josta voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Tietojen antaminen luovutuskiellon tehneistä henkilöistä

Jokaisella on oikeus kieltää henkilötietojensa luovutus väestötietojärjestelmästä sukututkimusta tai henkilömatrikkeleja varten.

Arkistolaitoksen tutkijasaleissa on esillä luettelo luovutetulla alueella syntyneistä henkilöistä, jotka ovat kieltäneet tietojensa luovuttamisen. Luettelo ei ole kattava, koska siinä ei ole henkilöitä, jotka ovat syntyneet muualla, mutta ovat asuneet luovutetulla alueella. Muussa tapauksessa lähtökohta on, että asiakas vastaa luovutuskiellon toteutumisesta henkilötietolain mukaisen tiedotusvelvollisuutensa kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos sukututkija kerää tietoja sata vuotta ja sitä nuoremmista kirkonkirjoista ja tarkoituksena on luovuttaa sukututkimusrekisteri sukuseuralle julkaistavaksi, on suvun jäsenille tiedotettava, että nämä on rekisteröity sukututkimusrekisteriin.

Tietojen antaminen selvityksinä

Vaikka arkistolaitos olisi tehnyt kielteisen päätöksen omatoimisesta tutkimisesta, asiakkaalla on oikeus saada kirkonkirjojen ja siviilirekisterien julkiset tiedot. Arkistolaitos antaa selvityksiä vain hallussaan olevista alkuperäisistä kirkonkirjoista. Muiden kirkonkirjojen osalta tietopyyntö siirretään asianomaiseen luterilaiseen seurakuntaan tai ortodoksisen kirkon keskusrekisteriin.

Seurakuntien yhteystiedot löytyvät evankelis-luterilaisen kirkon kotisivujen (evl.fi) yhteystietolistalta. Ortodoksisten seurakuntien sukuselvitykset on keskitetty ortodoksisen kirkon keskusrekisteriin (www.ort.fi). Evankelis-luterilaisen kirkon käyttämiä sukututkimuslomakkeita on saatavilla arkistolaitoksen tutkijasaleissa. Asiakas huolehtii itse tilauksensa toimittamisesta seurakuntaan. Ennen vuotta 1971 pidetyt rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien väestörekisteriasiakirjat ovat valtaosin Helsingin maistraatin hallussa ja niitä koskevat tiedustelut ohjataan maistraattiin.

Sukututkimusta tekevät myös ammattitutkijat, joista on olemassa luettelo muun muassa Suomen sukututkimusseuran kotisivuilla (www.genealogia.fi). Tietoja sukututkimuspalveluista löytyy myös arkistolaitoksen tutkijasalien ilmoitustauluilta.

Kopiointi ja kuvaaminen

Sata vuotta vanhoja ja sitä nuorempia kirkonkirjoja ja siviilirekistereitä ei saa tallentaa eikä kuvata eikä niistä anneta kopioita. Yksittäiset julkiset tiedot voidaan antaa maksullisena jäljenteenä tai otteena. Tiedot antaa se arkistolaitoksen yksikkö, jonka hallussa alkuperäinen aineisto on.